

Barbu Ștefănescu, *Între pâini*, Ed. Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2012, 645 p.

Istoria celor mărunți, istoria ignorată, o lume tăcută și imobilă, un spațiu ciclic, repetitiv, o dimensiune încremenită, acestea ar fi epitetele referitoare la lumea rurală... Dificultățile ieșirii din aceste canoane sunt multiple, iar în demersul de a argumenta opusul și a demonstra faptul că țăranul nu este rupt de lumea exterioară satului în care trăiește, ci dimpotrivă, istoricul este prea depărtat în timp și spațiu. Toate acestea se pot vizualiza doar dacă el, istoricul, integrează multitudinea aspectelor vieții într-un discurs unitar, multidiscplinar. Volumul acesta continuă într-un anume fel pe cel din 1998, *Ruperea tăcerii*, (Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 1998). Între pâini nu este o istorie a alimentației, nici măcar o istorie a economiei, ci privește din alt unghi lumea rurală, o lume a proviziilor, o lume a fricii de foame. De la o recoltă la alta, de la bogăția recoltei din toamnă la subțierea depozitelor în primăvară, țăranul supraviețuiește. Cu un termen preluat din terminologia *Școlii Analelor, la sudure*, volumul de față reconstituie ciclul vieții satului de la o pâine la alta. Perioada cuprinsă între pâini este de fapt timpul scurs între două recolte succesive. Autorul precizează că este vorba despre o jumătate de an, scursă între mijlocul iernii și seceratul din iulie-august. Este vremea pregătirii sufleteste, ea suprapunându-se cu marile sărbători creștine.

Cele șase capitole pot fi fiecare în parte considerate de sine stătătoare, bazate fiind pe o bogată bibliografie și pe numeroase informații din surse documentare, în special din depozitele Serviciului Județean Bihor al Arhivelor Naționale. Se pot distinge pe parcursul lucrării trei coordonate ale discursului: una spațială, concentrată în primele două capitole, o alta temporală, și nu în ultimul rând, o dimensiune a muncii, dezvoltată pe fondul celorlalte două. Prezentarea generală a viziunii istoriografice românești asupra lumii rurale din primul capitol este în fapt un argument pentru volumul prezent. Istoriografia românească a prezentat în multe feluri satul, etnografic, evenimential, religios și economic, satul ca leagăn al națiunii, satul-element de stagnare etc., dar ideea unei istorii antropologice a satului a rămas neexploatăată.

Următoarele două capitole – *Satul supus presiunii schimbării*, respectiv... și *rezistența la schimbare* coagulează suma de evenimente care au influențat

cursul vieții satului: legislația, intervenția bisericii, instalarea noii puteri politice de la cumpăna secolelor XVII-XVIII și rolul modernizator al acesteia, inclusiv la nivel tehnologic. Cazurile particulare sunt exemple care confirmă lucruri deja cunoscute ori aduc doza de noutate care menține treaz interesul cititorului. Reticența țăranului la schimbări este sesizabilă atunci când atacul se face asupra elementului de subzistență. Omul rural se întoarce de fiecare dată la ritual, în care se regăsește și își găsește speranța, la tradiția pe care o cunoaște și în cadrele căreia se simte în siguranță. *Timp și temporalități* este un capitol-calendar al distincțiilor: între timp și vreme, între modul în care se scurge timpul țăranului față de cel al stăpânului, între timpul de sărbătoare și vremea muncii, între timpul belșugului și cel al foamei. Trecerea timpului și schimbările meteorologice sunt suprapuse de creșterea demografică și calamitățile de ordin politico-social.

Munca, prezentată în ultimele două capitole - *Muncile sudurii și Măsuri de securizare a sudurii* -, este și motiv de prezentare a tehnicilor și culturilor agricole, a spiritului de economisire al țăranului, dar și a modalităților de sustragere de la muncă (cerșetoria) și de la plata datoriilor față de stăpân sau de stat, prin practici evazioniste. O componentă importantă a evoluției economice par a fi și relațiile intrazonale dezvoltate între târg și satele din proximitate.

Prin abordarea complexă a ciclului vieții țărănești, cartea regretatului Barbu Ștefănescu se constituie într-o valoroasă introspecție în lumea celor de la baza societății, a anonimilor, care însă prin efortul colectiv au contribuit atât de mult la construcția marii istorii.

Livia Magina